

การศึกษาการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ

นางสาวสาวิตรี จันทร์สวัสดิ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาประถมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2539

ISBN 974-633-478-6

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

116415925

A STUDY OF VERBAL RESPONSES TO WORKS OF ART OF STUDENTS
IN ELEMENTARY SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE OFFICE OF
SAMUT PRAKAN PROVINCIAL PRIMARY EDUCATION

Miss Savitree Chansawait

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Elementary Education
Graduate School
Chulalongkorn University

1996

ISBN 974-633-478-6

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียน
ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา
จังหวัดสมุทรปราการ

โดย

นางสาวสาวิตรี จันทรสวัสดิ์

ภาควิชา

ประถมศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร. น้อมศรี เคท

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

อาจารย์ ดร. อำไพ ศีรณสาร

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

[Signature]

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. สันติ กุงสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

[Signature] ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. แรมสมร อยู่สถาพร)

[Signature] อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. น้อมศรี เคท)

[Signature] อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ ดร. อำไพ ศีรณสาร)

[Signature] กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุกฤษณ์ ศรีบุรี)

สาวิตรี จันทรสวัสดิ์ : การศึกษาการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนใน
โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ (A STUDY OF
VERBAL RESPONSES TO WORKS OF ART OF STUDENTS IN ELEMENTARY SCHOOLS
UNDER THE JURISDICTION OF THE OFFICE OF SAMUT PRAKAN PROVINCIAL
PRIMARY EDUCATION) อ.ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.น้อมศรี เทท,
อ.ที่ปรึกษาร่วม : อาจารย์ ดร.อำไพ ศิริณสาร, 149 หน้า. ISBN 974-633-478-6

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด ของนักเรียนใน
โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ และเพื่อเปรียบเทียบ
การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนประถมศึกษาชายและหญิง

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6 สังกัด
สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 270 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ
1. ภาพงานศิลปะ 2. ชุดคำถาม 3. แบบบันทึกคำพูด 4. แบบวิเคราะห์การตอบสนองงานศิลปะโดย
การพูด ซึ่งจำแนกออกเป็น 4 ชั้น ได้แก่ 1. ชั้นการบรรยาย 2. ชั้นการวิเคราะห์โครงสร้าง
3. ชั้นการตีความ 4. ชั้นการประเมินค่า

ผลการวิจัยพบว่า 1) การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาอยู่ในชั้น
การบรรยายมีจำนวนมากที่สุด อยู่ในชั้นการวิเคราะห์โครงสร้างมีจำนวนน้อยที่สุด 2) นักเรียนชายและ
นักเรียนหญิงในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดไม่แตกต่างกัน นักเรียนชายและ
นักเรียนหญิงในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดในชั้นการตีความแตกต่างกัน
อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการตอบสนองงานศิลปะ
โดยการพูดในชั้นการวิเคราะห์โครงสร้าง ชั้นการตีความ และชั้นการประเมินค่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ
ที่ระดับ .05

ภาควิชา .....ประถมศึกษา.....
สาขาวิชา .....ประถมศึกษา.....
ปีการศึกษา .....2538.....

ลายมือชื่อนิติกร .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา .....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม .....

C440563 : MAJOR ELEMENTARY EDUCATION
KEY WORD: VERBAL RESPONSES TO WORKS OF ART / STUDENTS / SAMUTPRAKAN /
ELEMENTARY SCHOOL

SAVITREE CHANSAWAIT : A STUDY OF VERBAL RESPONSES TO WORKS OF ART OF
STUDENTS IN ELEMENTARY SCHOOLS UNDER THE JURISDICTION OF THE OFFICE
OF SAMUT PRAKAN PROVINCIAL PRIMARY EDUCATION. THESIS ADVISOR :
ASSOC. PROF. NORMSRI CATE Ph.D., THESIS CO-ADVISOR : AMPAI TIRANASAR
Ph.D. 149 PP. ISBN 974-633-478-6

The purposes of this research were to study the verbal responses of
Prathom Suksa students and to compare the verbal responses to works of art
among male and female students.

The samples of the population used in this study included two
hundreds and seventy Prathom Suksa students in second, fourth and sixth grades
in elementary schools under the jurisdiction of the office of Samut Prakan
provincial primary education. The instruments used in the study were 1) Three
reproduced paintings 2) series of questions 3) verbal response recording form
and 4) verbal response analysis form which included four levels of responses :
1. description 2. formal analysis 3. interpretation and 4. evaluation.

The findings were as follows : 1) Most of the verbal responses to works
of art of Prathom Suksa students fell into the description level and the least
fell into the formal analysis level. 2) There were no different among the boys
and girls at the second grade in responses to works of art, while the boys and
girls at the fourth grade made different responses to works of art in the
interpretation level and the boys and girls at the sixth grade made different
responses to works of art in the formal analysis level, the interpretation
level and the evaluation level at the .05 level.

ภาควิชา..... ประถมศึกษา
สาขาวิชา..... ประถมศึกษา
ปีการศึกษา..... 2538

ลายมือชื่อนิสิต..... *Wm* *Sm*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... *Sto* *1cm*
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม..... *Sto* *1cm*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงด้วยดี โดยได้รับความกรุณาอย่างสูงจากรองศาสตราจารย์ ดร. น้อมศรี เคน และ อาจารย์ ดร. อำไพ ตีรณสาร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งได้ให้คำแนะนำ ข้อคิด และการแก้ไขข้อบกพร่อง สนับสนุนและให้กำลังใจเป็นอย่างดีอย่างสม่ำเสมอ

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. แรมสมร อยู่สถาพร ประธานสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สลักพันธ์ ศรีบุรี กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สัญญา วงศ์ราม อาจารย์สมโภช ทองแดง และอาจารย์สมศักดิ์ ศิริวิโรจน์สกุล ผู้ทรงคุณวุฒิคัดเลือก ภาพงานศิลปะ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มะลิฉัตร เอี่ยมอานันท์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ปณรัตน์ พิชญ์ไพบุณย์ อาจารย์เพ็ญศรี กัญญา อาจารย์พรมารินทร์ สุกขจิตตะ และอาจารย์วิรัตน์ คัมคำ ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย อาจารย์ไพฑูรย์ พูลสุข และอาจารย์วิรัตน์ คัมคำ ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบข้อมูล ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าในการตรวจแก้ไข และให้คำแนะนำเพื่อปรับปรุงเครื่องมือวิจัย ตลอดจนการตรวจวิเคราะห์ข้อมูล ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ได้ให้ทุนสนับสนุนในการทำวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อ คุณแม่ ที่ให้ความห่วงใย และกำลังใจอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งพี่ น้อง เพื่อน ๆ และขอขอบคุณอาจารย์วิโรจน์ เหลืองสุรีย์ ผู้ซึ่งให้การสนับสนุนทั้งกำลังใจ และกำลังใจทรัพย์ จนกระทั่งผู้วิจัยสำเร็จการศึกษา และขอขอบคุณผู้ห่วงใยทั้งหลายที่เป็นกำลังใจให้แก่ผู้วิจัยด้วยดีเสมอมา

สาวิตรี จินทร์สวัสดิ์

สารบัญ

ช.

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	5
สมมติฐานของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	6
ข้อตกลงเบื้องต้น.....	7
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	7
วิธีดำเนินการวิจัย.....	8
การเสนอผลการวิจัย.....	9
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการวิจัย.....	9
2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
ศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษา.....	10
คุณค่าและความสำคัญของศิลปศึกษา.....	11
จุดมุ่งหมายของศิลปศึกษา.....	14
พัฒนาการทางศิลปะของเด็ก.....	16
การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด.....	22
ความสำคัญของการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด.....	23

หลักการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด.....	27
การส่งเสริมการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดแก่นักเรียน	
ในระดับประถมศึกษา.....	35
แนวคิดและทฤษฎีทางศิลปศึกษาที่เกี่ยวกับการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด...	44
การพูดและการใช้ภาษาของนักเรียนประถมศึกษา.....	48
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการทางภาษา.....	53
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	56
3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	60
การเตรียมการ.....	60
ประชากรและการเลือกตัวอย่างประชากร.....	61
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	63
การสร้างเครื่องมือและการทดลองใช้เครื่องมือ.....	63
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	66
การตรวจสอบข้อมูล.....	67
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	68
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	68
การเสนอผลการวิจัย.....	68
4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
การศึกษาการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนประถมศึกษา.....	69
การเปรียบเทียบการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนประถมศึกษา.....	89
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	95
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	95
สมมติฐานของการวิจัย.....	95
วิธีดำเนินการวิจัย.....	95

สรุปผลการวิจัย.....	94
อภิปรายผลการวิจัย.....	100
ข้อเสนอแนะ.....	104
รายการอ้างอิง.....	107
ภาคผนวก.....	116
ประวัติผู้เขียน.....	149

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ชื่ออำเภอและชื่อโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ.....	62
2. ความถี่และร้อยละของการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนประถมศึกษา จำแนกตามชั้นการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด.....	70
3. ความถี่และร้อยละของการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนประถมศึกษา จำแนกตามชั้นการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด และตามชั้นเรียน.....	71
4. ความถี่และร้อยละของการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนประถมศึกษา จำแนกตามชั้นการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด และตามเพศของนักเรียน.....	72
5. ความถี่และร้อยละของการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนในแต่ละชั้นของ การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด จำแนกตามเพศของนักเรียนและตามชั้นเรียน....	73
6. ความถี่และร้อยละของการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด จำแนกตามชั้นเรียน และ ตามเกณฑ์การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด ในชั้นการบรรยาย.....	75
7. ความถี่และร้อยละของการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียน จำแนกตาม ชั้นเรียน และตามเกณฑ์การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด ในชั้นการวิเคราะห์ โครงสร้าง.....	76
8. ความถี่และร้อยละของการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด จำแนกตามชั้นเรียน และ ตามเกณฑ์การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด ในชั้นการตีความ.....	77
9. ความถี่และร้อยละของการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด จำแนกตามชั้นเรียน และ ตามเกณฑ์การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด ในชั้นการประเมินค่า.....	79
10. ความถี่และร้อยละของการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียน จำแนกตาม ชั้นการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด และตามประเภทของภาพงานศิลปะ.....	81
11. ความถี่และร้อยละของการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียน จำแนกตาม ชั้นการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด ตามประเภทของงานศิลปะ และตามเพศของ นักเรียน.....	82

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
12. ความถี่และร้อยละของการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด จากการดูภาพเหมือนจริง จำแนกตามชั้นของการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด และตามชั้นเรียน.....	83
13. ความถี่และร้อยละของการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียน จากการดู ภาพกึ่งนามธรรม จำแนกตามชั้นของการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด.....	85
14. ความถี่และร้อยละของการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียน จากการดู ภาพนามธรรม จำแนกตามชั้นการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด และตาม ชั้นเรียน.....	87
15. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำแนกตามเพศ และตามชั้นการตอบสนองงานศิลปะ โดยการพูด.....	89
16. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำแนกตามเพศ และตามชั้นการตอบสนองงานศิลปะ โดยการพูด.....	90
17. ผลการเปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำแนกตามเพศ และตามชั้นการตอบสนองงานศิลปะ โดยการพูด.....	91
18. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด ของ นักเรียนประถมศึกษาชายและหญิงของแต่ละชั้นเรียน จากการดูภาพเหมือนจริง จำแนกตามเพศ และตามชั้นการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด.....	92
19. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด ของ นักเรียนประถมศึกษาชายและหญิงของแต่ละชั้นเรียน จากการดูภาพกึ่งนามธรรม จำแนกตามเพศ และตามชั้นการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด.....	93
20. ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด ของ นักเรียนประถมศึกษาชายและหญิงของแต่ละชั้นเรียน จากการดูภาพนามธรรม จำแนกตามเพศ และตามชั้นการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด.....	94

สารบัญภาพ

หน้า

1. ภาพเหมือนจริง (Realistic) ชื่อภาพ The Family
ของ Mary Cassatt (1887).....123
2. ภาพกึ่งนามธรรม (Semi-Abstract) ชื่อภาพ
I and the Village ของ Marc Chagall (1911).....125
3. ภาพนามธรรม (Abstract) ชื่อภาพ The Liver Is
the Couk's Comb ของ Arshile Gorky (1944).....127